

واکاوی پروژه اسلام‌ستیزی در آسیای میانه: فرصت‌ها و تهدیدها

سیدیحیی موسوی

سخن ناشر

معارف اسلامی ناب، نیازِ بشر تشنه معنویت امروز است. در این دوران که بسیاری آن را عصر پایان جهان می‌دانند، گرایش به دین و معنویت، سرعتی شگفت یافته است. در این میان، اسلام بیشترین سهم را از این گرایش به دین دارد، و چرا چنین نباشد؟ اسلام، دین انسانی زیستن، عدالت‌پروری و عشق به همنوع است و بشر این عصر، این گوهر گمشده را در اسلام ناب یافته است.

ازسوی دیگر، گسترش پُرشتاب رسانه‌ها و ابزارهای انتشار اطلاعات، بی‌وقفه موجب پدید آمدن پرسش‌ها و شبهات جدیدی می‌شود که تا اندکی پیش از این، هیچ‌یک از آنها قابل تصور نبود. این انفجار اطلاعات، به‌ویژه در دنیای مجازی، اغلب فرصت ژرف‌اندیشی را از انسان سلب می‌کند و همین موجب شناخت نادرست یا ناقص از بسیاری امور، به‌ویژه مفاهیم و معارف دینی می‌گردد.

بنابراین، تبلیغ و نشر مؤثر معارف اسلامی ناب، رسالت خطیری است که بر عهده همه متولیان این امر می‌باشد. بدون تلاش خالصانه و آگاهانه برای رسیدن به این هدف، پتانسیل عظیمی که در گرایش بشر به معنویت در این عصر پدید آمده، به هدر خواهد رفت.

نشر «نورالامین» به سهم خود می‌کوشد تا بخش اندکی از رسالت عظیم نشر معارف اسلامی ناب را به بهترین شکل ممکن انجام دهد و در این راستا از پیشنهادهای و انتقادهای همه فرهیختگان این عرصه، برای غنا بخشیدن به آثار خود استقبال می‌کند.

انتشارات نورالامین

فهرست

مقدمه ۹

بخش اول: مفاهیم و کلیات

فصل اول: مفهوم‌شناسی ۱۵

۱. مفهوم اسلام‌ستیزی ۱۵

اسلام‌ستیزی یا اسلام‌هراسی؟ ۱۷

تفاوت‌های اسلام‌هراسی و اسلام‌ستیزی ۲۵

تعریف اسلام‌ستیزی ۳۵

پیش‌فرض‌های پروژه اسلام‌ستیزی ۳۵

۲. مفهوم بنیادگرایی ۳۶

پیشینه تاریخی مفهوم بنیادگرایی ۳۸

ویژگی‌های بنیادگرایی ۴۰

فصل دوم: کلیات ۴۳

۱. آسیای میانه: نگاهی تاریخی ۴۳

ویژگی‌های کلی اسلام در آسیای میانه ۴۸

اسلام خواص و اسلام عوام ۵۱

تیپ‌شناسی مسلمانان آسیای میانه ۵۴

۲. پیشینه اسلام‌ستیزی در شوروی کمونیستی ۵۹

۷۰. وجه نظری اسلام‌ستیزی _____
۷۲. وجوه عملی اسلام‌ستیزی _____
۷۳. ۱. ویران ساختن مساجد و مدارس علوم دینی _____
۷۴. ۲. تصرف اداره موقوفات و برچیدن محاکم قضایی شرعی _____
۷۶. ۳. تبلیغات ضد اسلامی و اقدامات ملحدانه _____
۸۰. ۴. فشار اقتصادی و کوچ اجباری _____
۸۱. ۵. تخریب از درون: (تقسیم اسلام به رسمی و غیر رسمی) _____
۸۵. تداوم پروژه اسلام‌ستیزی در دوران پس از جنگ جهانی دوم _____

بخش دوم: اسلام‌ستیزی در آسیای میانه

۹۱. مقدمه _____
۹۳. فصل اول: اسلام‌ستیزی در تاجیکستان _____
۹۷. شکل‌گیری تاجیکستان جدید _____
۹۹. نظام سیاسی _____
۱۰۰. ساختار قانون اساسی _____
۱۰۶. ریشه‌های اسلام‌ستیزی در تاجیکستان _____
۱۰۶. الف) قانون اساسی _____
۱۰۶. ۱. سکولاریسم _____
۱۱۶. ۲. ممنوعیت فعالیت احزاب سیاسی اسلامی _____
۱۱۹. حزب نهضت اسلامی _____
۱۳۳. ب) جنگ‌های داخلی _____
۱۳۸. نتیجه‌گیری _____
۱۳۹. فصل دوم: اسلام‌ستیزی در ازبکستان _____
۱۵۰. نظام سیاسی _____
۱۵۸. ریشه‌های اسلام‌ستیزی _____
۱۵۸. ۱. قانون اساسی _____

۱۶۲	۲. شبیح بنیادگرایی و وهابیت
۱۶۹	جمع‌بندی
۱۷۱	فصل سوم: اسلام‌ستیزی در جمهوری قرقیزستان
۱۷۹	نظام سیاسی
۱۸۶	زمینه‌های اسلام‌ستیزی
۱۸۶	قانون اساسی
۱۸۶	۱. سکولاریسم
۱۹۱	۲. قانون منع فعالیت احزاب سیاسی دینی
۱۹۷	فصل چهارم: فرصت‌ها و تهدیدها
۲۰۱	چشم‌انداز آینده
۲۰۱	الف) تهدیدهای عمده
۲۰۲	ب) فرصت‌های عمده
۲۰۵	سخن پایانی
۲۱۱	کتابنامه

مقدمه

سیطره و حاکمیت نظام کمونیستی شوروی در آسیای میانه، از دهه ۱۹۲۰ میلادی تا سال‌های متمادی، پیوند این جغرافیای کلان اسلامی با جهان اسلام را قطع کرد، ریشه‌ها و علقه‌های دینی، فرهنگی و ایدئولوژیکی آنها را از هم گسست و همه درهای تعامل مسلمانان آسیای میانه با بیرون را بر روی آنها بست. اما فروپاشی نظام کمونیستی شوروی در سال ۱۹۹۱ میلادی، سبب شد که این منطقه بار دیگر به دامن دنیای اسلام بازگشته و فرصتی پدید آورد تا تعاملات دینی و فرهنگی دیگر کشورهای اسلامی با مسلمانان آسیای میانه، از حالت گسست و بسته، به وضعیتی پیوسته و گسترده تبدیل شود.

پس از فروپاشی نظام کمونیستی شوروی و شکل‌گیری جمهوری‌های مستقل در آسیای میانه، به موازات اسلام‌خواهی و میل شدید بازگشت به دیانت اصیل اسلامی، دو جریان مهم دیگر نیز در این جمهوری‌ها سر بر آورد؛ یکی موج اسلام‌ستیزی که میراث روسیه تزاری و رژیم کمونیستی بود و دیگری سونامی افراط‌گرایی که می‌توان آن را آنتی‌تزا اسلام‌ستیزی در این جغرافیا به شمار آورد.

در دوران پس از زوال اتحاد جماهیر شوروی، برخی از میراث‌داران نظام کمونیستی سابق، با روش‌های گوناگون، قدرت را در دست گرفته و گام به گام سیاست‌های اسلام‌ستیزانه الهام‌بخش شوروی سابق را با روش‌های مختلف در دولت‌های دوران استقلال آسیای میانه اجرا می‌کنند. امروزه پروژه اسلام‌ستیزی و مقابله با نمادها، مناسک و شعائر اسلامی در جمهوری‌های تازه استقلال یافته آسیای میانه، همچون طرحی دوفوریتی در دستور کار رهبران این کشورها قرار گرفته و دولت‌های حاکم بر این جمهوری‌ها، به مبارزه جدی با اسلام به عنوان یک اولویت سیاسی، فرهنگی و ایدئولوژیک باور دارند.

در تاجیکستان، زنان محجبه هنگام درخواست ویزا با شرایطی بسیار سخت و دشوار مواجه می‌شوند. بر اساس قوانین مصوب سال ۲۰۰۹ میلادی در قرقیزستان، برگزاری کلاس‌های خصوصی و تدریس دروس دینی، خارج از چارچوب تعیین شده توسط مفتی‌های منصوب از سوی دولت، ممنوع بوده و تمامی فعالیت‌های مذهبی آنان باید حتماً با مجوز و تحت نظارت و کنترل دولت انجام شود.

از بُعد سیاسی، دولت‌های اسلام‌ستیز در آسیای میانه، تلاش می‌کنند تا از ورود و نفوذ طیف اسلام‌گرا در مجلس، وزارتخانه‌ها و دیگر پست‌های مهم دولتی پیش‌گیری نموده و از اختصاص بودجه برای امورات دینی جلوگیری کنند. در حوزه فرهنگی، فعالیت‌های اسلام‌ستیزانه این دولت‌ها بیشتر بر ترویج و تعلیم نظام آموزش و پرورش سکولار و گاهی حتی لائیک متمرکز شده است. این سیستم‌های سکولار و کمونیستی با شیوه‌های گوناگون تلاش می‌کنند تا پیوند کودکان مسلمان را با آموزه‌ای اسلامی قطع نموده و ذهن و روان

آنها را به سمت وسوی الگوهای سکولار غربی سوق دهند. در نهایت، دولت‌های این منطقه با رویکرد ایدئولوژیک تلاش می‌کنند تا از این سیستم در برابر اسلام دفاع نموده و همواره ادعا می‌کنند که سیستم‌های کمونیستی و سکولار، برتری بسیاری نسبت به نظام اسلامی دارند.